

**Bu poster Bilim ve Teknik
Dergisi'nin Mayıs 2011 sayısında
yayınlanmıştır.**

Parnassius apollo

Apollo

Gövyüzünde süzülüşü ile kendini fark ettiren, en büyük kelebeklerimizdendir. 1500 metrenin üzerindeki kayalık ve çirçikli dağ vadilerinde ve çayırda, yaz ortasında gözlemlenir.

Türkiye'nin Kelebekleri

Kırlangıçkuyruklar Ailesi (Papilionidae), Beyaz ve Sarı Kelebekler Ailesi (Pieridae), Laysenidler Ailesi (Lycaenidae)

Bu poster, Doğa Koruma Merkezi'nin (DKM) yürüttüğü Türkiye'nin Kelebeklerinin Etkin Korunması İçin Altyapı Oluşturulması projesi kapsamında hazırladığı "Türkiye'nin Kelebekleri: Yaygın Türler" posterinden üretilmiştir. Proje Hollanda Tarım, Doğa ve Gıda Kalitesi Bakanlığı tarafından finanse edilmiş ve logoları bulunan kurumlarca desteklenmiştir. Posterin içeriğinden DKM sorumludur.

Avrupa Kelebeklerini Koruma Örgütü Türkiye temsilcisi DKM, kelebeklerin korunması ve ülke mirasının önemli bir parçası olarak kalmasını amaçlamaktadır. DKM, devlet kurumları ve diğer kuruluşlarla ortak zeminde, etkin doğa koruma için ulusal kapasite artırımı, sistematik verilerin toplanması ve kapsamlı analizlerle değerlendirilmesi gibi çalışmalarla, sürdürülebilir kaynak kullanımı ve doğa koruma eylem planlarının oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır.

Fotoğraflar: Adnan Ataç, Ahmet Baytaş, Ali Atahan, Soner Oruç, Emre Kaytan, Evrim Karaçetin, Hilary and Geoff Welch, Jim Springer, Mukadder Arslan, Onat Başbay, Szabolcs Safian

Zerynthia cerisy

Orman fisto kelebeği

Diğer fisto kelebeklerden, kuyruklarından birinin diğer ikisine göre daha uzun olmasıyla ayrılır. Türkiye'nin batısında ve güneyinde dağılım gösteren bu tür ilkbaharda gözlemlenir.

Iphichlides podalirius

Erik Kırlangıçkuyruğu

Turtulan Prunus cinsine ait bitkilerle (yabani erik gibi) beslendiği için bu adı almıştır. En yaygın kelebeklerimizdendir, çirçikli uzun kuyruklarıyla göz alıcıdır. Bahar başından sonbahara kadar uçar.

Papilio machaon

Kırlangıçkuyruk

Ön kanadının siyah bazal bölgesi, çarpıcı kırmızı benekleri ve mavi bantları ile benzer kırlangıçkuyruklardan ayrılır. Bahar başından sonbahar sonuna kadar gözlemlenebilir.

Anthocharis cardamines

Turuncu süslü kelebek

Bu cinsin Türkiye'de bulunan üç temsilcisinden en yaygın olanıdır. Baharda, orman açıklıklarında ve ağaçlık vadilerde uçar.

Pontia edusa

Yeni benekli melek

Arka kanat altında bulunan yuvarlak benek ile benzeri kelebeklerden ayrılır. Açık alanlarda bolca görülebilen bu kelebekler ilkbahar başından sonbaharın sonuna kadar uçar.

Pteris rapae

Küçük beyaz melek

Bembeyaz, neredeyse beneksiz olan bu kelebeğin ön kanat uçlarındaki siyah beneklerin şekli, diğer türlerden ayırt edilmelerini sağlayan önemli ipuçlarındandır. Her tür arazide yaşayabilen bu tür ilkbahar başından sonbaharın sonuna kadar uçar.

Pieris brassicae

Büyük beyaz melek

Hayli büyük olan bu kelebeğin ön kanat üstündeki siyah lekeleri koyudur ve aşağıya kadar iner. Geniş bir yaşam alanı olan bu kelebeği ilkbahar başından sonbaharın sonuna kadar gözlemlenir.

Colias crocea

Sarı azamet

Uçarken sarı-turuncu rengi ile göze çarpan bu kelebeği hemen her türlü açık alanda gözlemlenir. Uçarken sarı-turuncu rengi ile göze çarpan bu kelebeği hemen her türlü açık alanda gözlemlenir. Uçarken sarı-turuncu rengi ile göze çarpan bu kelebeği hemen her türlü açık alanda gözlemlenir.

Gonepteryx thami

Orakkanat

Kanatlarını kapattığında bir yaprağı andırarak bu kelebek, uçarken parlak sarı rengi ile göz alıcıdır. Çok hızlı uçabilen bu kelebek kişi ergin formda geçirin ve kışın bitiminden sonbaharın sonuna kadar gözlemlenir.

Aporia crataegi

Alıkkelebeği

Siyah damarları ile diğer tüm beyaz kelebeklerden kolaylıkla ayrılır. Her türlü açık, çirçikli alanda bulunabilen bu kelebek, ilkbahar sonundan yazın başına kadar uçar.

Satyrium spini

Güzel sevbeni

Kanatlarının atındaki düz beyaz çizgisiyle tanımlanan bu küçük kelebek, Ege bölgesi dışında tüm bölgelerde bahar aylarında gözlemlenir.

Callophrys rubi

Zümrüt

Bu küçük kelebeğin kanat altı, adından da anlaşılacağı üzere zümrüt yeşilidir. Türkiye'de Callophrys cinsinden beş kelebeğin içinde en yaygın olanıdır. Çalılık alanlarda bahar aylarında uçar.

Lycaena phlaeas

Benekli bakır

Türkiye'de bulunan 14 tür bakır kelebeği içerisinde benekli bakır en küçük ve en yaygın olanıdır. Farklı yaşam alanlarında ilkbahar başından sonbahar bitimine kadar uçar.

Pseudophilates vicrama

Himalaya mavi kelebeği

En küçük kelebeklerimizdendir, turuncu bantındaki ilk iki turuncu benek eksiktir. İlkbaharda uçmaya başlayan kelebek yaz sonuna kadar gözlemlenir.

Glaucopsyche alexis

Karagözlü mavi kelebek

Kanat altı mavi-yeşil pullarla serpilmiş olan bu küçük kelebek bahar ve yaz aylarında çalılık ve seyrek ağaçlık çayırda yaşar.

Celastrina argiolus

Kutsal mavi

Ağaçların ve çalılımların tepelerinde hızla uçan gülmüş mavisi kelebeklerdendir. İlkbahardan sonbahara kadar çalıklarda ve orman açıklıklarında görülür.

Lampides boeticus

Lampides

Avusturya'dan Avrupa'ya kadar geniş bir dağılımı olan bu kelebek göç eden türlerdendir. İlkbahardan sonbahara kadar değişik yaşam alanlarında gözlemlenir.

Aricia agestis

Gülmüş lekeli esmergöz

Çok sık görülen kelebeklerdendir. Hem dişi hem de erkekleri kahverengidir, ön ve arka kanat üst yüzünde turuncu bantlar göze çarpar. İlkbahardan sonbahara kadar çirçikli alanlarda uçar.

Lycaena thersamon

Küçük Ateş Kelebeği

Erkekleri parlak turuncu renkleri ve ince siyah kenar çizgisi ile benzer türlerden ayrılır. Bol çirçikli çayırda ve kurak kayalık alanlarda ilkbahardan sonbahara kadar gözlemlenebilir.

Aricia anteros

Çokgözlü Balkan mavisi

Kanat kenarları damalı olan bu kelebeğin erkekleri grimsi mavilerdendir. İlkbahardan sonbahara kadar çirçikli çayırda gözlemlenir.

Plebejus loewii

Çokgözlü gülmüşmavi

Kanat altındaki gülmüş mavi benegi ve az sayıdaki turuncu benekleriyle benzerlerinden ayrılır. Türkiye'nin batısında görülmeyen bu tür, ilkbahar ve yaz aylarında uçar.

Polyommatus icarus

Çokgözlü mavi

En yaygın mavi kelebeğdir. Bu gruptaki pek çok kelebek gibi erkekleri mavi, dişileri kahverengidir. Bu kelebeğin benek dizilimiyle öğrenmek diğer mavi kelebekleri tanımlayabilmek için birinci koşuldur.

Polyommatus amandus

Çokgözlü Amanda

Diğer mavilere göre daha büyüktür, erkekleri parlak gülmüş mavisidir. Ege Bölgesi dışındaki bütün bölgelerdeki çirçikli çayırda ilkbahar ve yaz aylarında sıkça gözlemlenir.

Cyaniris semiramus

Erkeklerinin kanat üstü mavisi laciverte çalar ve kanat kenarları siyahtır. Arka kanat anal açıda birkaç turuncu benek bulunabilir. Ege bölgesi dışında yaygındır.

Türkiye'nin Kelebekleri

Fırçaayaklar Ailesi (Nymphalidae) ve Zıpzıplar Ailesi (Hesperiidae)

Bu poster, Doğa Koruma Merkezi'nin (DKM) yürüttüğü Türkiye'nin Kelebeklerinin Etkin Korunması İçin Altyapı Oluşturulması projesi kapsamında hazırladığı "Türkiye'nin Kelebekleri: Yaygın Türler" posterinden üretilmiştir. Proje Hollanda Tarım, Doğa ve Gıda Kalitesi Bakanlığı tarafından finanse edilmiş ve logoları bulunan kurumlarca desteklenmiştir. Posterin içeriğinden DKM sorumludur.

Avrupa Kelebeklerini Koruma Örgütü Türkiye temsilcisi DKM, kelebeklerin korunması ve ülke mirasının önemli bir parçası olarak kalmasını amaçlamaktadır. DKM, devlet kurumları ve diğer kuruluşlarla ortak zeminde, etkin doğa koruma için ulusal kapasite artırımını, sistematik verilerin toplanması ve kapsamlı analizlerle değerlendirilmesi gibi çalışmalarla, sürdürülebilir kaynak kullanımı ve doğa koruma eylem planlarının oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır.

Fotoğraflar: Adnan Ataç, Ahmet Baytaş, Ali Atahan, Soner Oruç, Emre Kaytan, Evrim Karaçetin, Hilary and Geoff Welch, Jim Springer, Mukadder Arslan, Onat Başbay, Szabolcs Safian

Nymphalis antiopa Sarı bantlı kadife

Büyükliği, güzelliği kadife renkleri ve sarı kanat kenarlarıyla dikkat çeken bu kelebeğin ilkbaharın ilk günlerinden sonbaharın bitimine kadar orman açıklıklarında, parklarda ve nemli çayırda görülebilmek mümkündür.

Aglais urticae Aglais

Kırmızımsı turuncu kanat üstü ve mavimsi yeşil kanat kenarları ile dikkat çeker. Kişi ergin olarak kış uykusuna geçer.

Aglais io Tavuskelebeği

Uçarken simsiyah gözükle de, konduğu anda kanatlarında belirgen büyük yeşil göz desenleri ile dikkat çeker. Türkiye'nin kuzeyinde dağılım gösterir.

Vanessa atalanta Atalanta

Koyu kanatlarını kesen kırmızı bantlarıyla başka kelebeklerle karıştırılması mümkündür. Göz edebilen bu keleşek, dünyanın her tarafında bulunur.

Vanessa cardui Diken kelebeği

Göçleriyle bilinen bir diğer keleşek olan diken kelebeği genetik olarak Atalanta'ya çok yakındır. Bu tür Antarktika ve Güney Amerika dışında her kıtada bulunur.

Polygonia egea Anadolu yırtık pırtığı

Parlak altın kahverengi rengi, siyah desenleri ve yırtık pırtık kanat kenarları olan bu keleşekin arka kanadının altında beyaz bir "Y" deseni vardır. İlkbahardan sonbahara kadar uçar.

Limenitis reducta Akdeniz hanımelisi kelebeği

Kanat üstü, kadife siyah üzerine beyaz beneklidir, kanat altı ise kırmızı-kahverengi ve beyaz beneklerle dikkat çeker. Bir kere görüldüğünde unutulmamacak keleşeklerdendir.

Argynnis niobe Niyobe

Kanat altındaki küçük siyah benek, türü benzerlerinden ayırır. İlkbahar ve yaz mevsimlerinde çiçekli alanlarda gözlemlenir.

Argynnis pandora Bahadır

Kanat üstü yeşil tonlarına çalan bu turuncu keleşekin, ön kanat altındaki kırmızımsı dikkat çeker. Çok sık görülebilen bu keleşek, ilkbahardan sonbahara kadar uçar.

Issoria lathonia İspanyol kraliçesi

Orta boylardaki bu keleşek kanat arkasındaki parlak gümüş benekleriyle dikkat çeker. İlkbahar başlangıcından sonbahar sonuna kadar uçar.

Melitaea cinxia İparhan

Orta boylardaki bu turuncu keleşekin kanat arkasındaki dizi halinde siyah noktalarla dikkat edin. Yaz aylarında uçan bu keleşek Ege bölgesinde bulunmaz.

Melitaea didyma Benekli iparhan

Parlak kırmızımsı turuncu olan bu keleşekin kanat kenarlarındaki siyah benekler yuvarlak ya da dikdörtgen şeklindedir. Çiçekli çayırda ilkbahardan yaz sonuna kadar uçar.

Euphydryas aurinia Nazuğum

Kanat üst yüzü sarı, turuncu, kahverengi ve kiremit kırmızısı renginde bantlar ve siyah çizgiler taşır. İlkbahar ve yaz mevsiminde uçar. Kuzeydoğu ve güneydoğuda daha yaygındır.

Melanargia larissa Anadolu melikesi

Siyah beyaz bezelli bu keleşekin kanat üstü bazal bölgesi siyahımsıdır. Yaz mevsiminde uçan bu keleşek taşlık çayırda yaşar.

Chazara briseis Cadı

Bu büyük keleşekin koyu kahverengi kanatlarındaki beyaz bantlar, uçtuğunda de kendisini belli eder. İlkbahardan sonbahara kadar kurak taşlık yamaçlarda ve bozkırlarda görülebilir.

Pseudochazara anthelea Anadolu yalancı cadısı

Erkeklerindeki geniş ve düzensiz beyaz orta bant dikkat çeker. Kuru taşlık çayırda, ilkbahardan sonbahara kadar uçar.

Maniola jurtina Çayır esmeri

Türkiye'deki çayır alanlarında en sık rastlanan kahverengi keleşeklerdendir. İlkbahardan sonbahara kadar uçar.

Coenonympha pamphilus Küçük zıpzıp perisi

Her tür çayırda en yaygın görülen türlerdendir. Konduğunda kanatlarını hep kapalı tutan bu türü, küçük boyu, turuncu kanat rengi ve ön kanat altında bulunan gözbeneci ile tanımlayabiliriz.

Krinia roxelana Ağaç esmeri

Çoğunlukla ağaçların gövdesinde dinlenen bu keleşek, gri-kahverengi rengi ve dalgalı çizgileriyle kamufle olur. İlkbahar sonbahar arası uçar.

Pararge aegeria Karanlık orman esmeri

Az güneşli alanları tercih eden bu keleşek, orman açıklıkları ve kenarlarında görülür. Kuzeyde koyu kahverengi üstüne krem lekeli iken, güneyde kahverengi üzeri turuncu beneklidir. İlkbahardan sonbahara kadar uçar.

Brintesia circe Kara murat

Bu büyük koyu renkli keleşekin uçarken kanat üstündeki beyaz bantları göze batar. İlkbahardan sonbahara kadar kurak, kayalık, çalılık orman kenarlarında veya açıklıklarında yaşar.

Carcharodus alcea Hatmi zıpzıpı

Mermer zıpzıplarının en koyusu ve beyaz desenleri en küçük olanıdır. Değişik yaşam alanlarında en erken ve en geç gözlemlenen türlerdendir.

Spialia orbifer Kızıl zıpzıpı

En yaygın zıpzıplardan olan bu keleşekin benek dizilimini öğrenerek diğer zıpzıpların tanımlanmaya yönelik önemli bir adım atmış olacaksınız.

Pyrgus sidae Sarı bantlı zıpzıpı

İlkbahar ve yaz aylarında gözlemlenen bu büyük zıpzıpın sarı bacaklarına ve kanatlarının altındaki benzersiz sarı bantlarla dikkat edin.

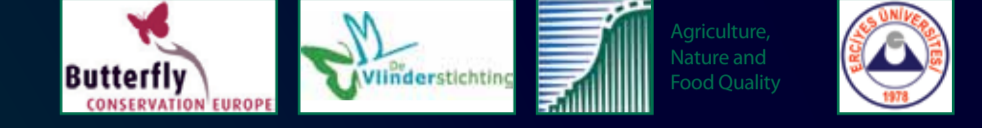
Thymelicus sylvestris Sarı antenli zıpzıpı

Kanatları yarı açık şekilde dinlenen bu keleşekler, ilkbahar ve yazın en sık görülen keleşeklerindendir.

Bilim ve Teknik

Mayıs 2011 (522. sayının) ekidir.

www.dkm.org.tr

Türkiye'nin keleşekleri hakkında daha fazla bilgi için: Türkiye'nin Keleşekleri Doğa Rehberi, Ahmet Baytaş (2008, NTV) Türkiye'nin Keleşek Rehberi, Ahmet Baytaş & Evrim Karaçetin (2008, Doğa Derneği)